
VII NAISTEN HUOLESTUNEISUUS VÄKIVALLAN KOHTEEKSI JOUTUMISESTA JA VARAUTUMINEN VÄKIVALTAAN

Markku Heiskanen

Aikaisempien väestöhaastattelujen perusteella tiedetään, että naiset ovat usein huolissaan erilaisten rikosten kohteeksi joutumisesta. Suomalaisen kansallisen uhritutkimuksen mukaan oli vuonna 2003 väkivallan kohteeksi joutumisesta iltaisin kodin ulkopuolella liikuttaessa vähintään jonkin verran huolestunut lähes puolet 15 vuotta täyttäneistä naisista (Heiskanen ym. 2004, 25). Naisten huolestuneisuudelle löytyy perusteluja arkihavainnoista, sillä monet ovat fyysisen ja seksuaalisen väkivallan ja uhkailun ohella kokeneet erilaista häirintää ja ahdistelua liikkuessaan julkisilla paikoilla. Naisiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan, ääritapauksena raiskaus, ja ahdistelun jokapäiväisyyden on esitetty selittävän sen, että naiset ovat miehiä yleisemmin huolestuneista erilaisten väkivallan muotojen kohteeksi joutumisesta (Johnson 1996).

Naisen turvallisuus 2005 -kyselyssä väkivallasta huolestuneisuutta eri tilanteissa selvitettiin neljällä kysymyksellä. Nämä kysymykset esitettiin lomakkeen alun taustakysymysten jälkeen. Niillä avattiin kyselyn turvattomuutta ja väkivaltaa koskeva aihepiiri. Kysymyksiä edelsi samantyyppinen johdanto kuin kanadalaisessa (Johnson 1996) naisuhritutkimuksessa¹:

”Monet ovat joskus huolissaan väkivallan kohteeksi joutumisesta. Kysymme seuraavassa eräistä arkielämän tilanteista. Miten koet nämä tilanteet?”

1. ”Kun kävelet asuinalueellasi yksin illalla tai yöllä, oletko turvallisuudestasi: erittäin huolestunut, jonkin verran huolestunut, en lainkaan huolestunut, en kävele yksin illalla tai yöllä, en osaa sanoa.”

¹ Varsinaiset kysymykset olivat ensimmäistä lukuun ottamatta erilaiset; ne oli suunniteltu Suomen olosuhteisiin ja tavoitteena oli vertailtavuus kansallisen, yleisen uhritutkimuksen tuloksiin.

2. ”Miten huolestunut olet siitä, että joku tuntematon mies raiskaa sinut? Erittäin huolestunut, jonkin verran huolestunut, en lainkaan huolestunut, en osaa sanoa.”

3. ”Miten huolissasi olet siitä, että puolisoosi käyttää väkivaltaa sinua kohtaan? Erittäin huolestunut, jonkin verran huolestunut, en lainkaan huolestunut, ei puolisoa, en osaa sanoa.”

4. ”Miten huolissasi olet väkivallan kohteeksi joutumisesta työssäsi? Erittäin huolestunut, jonkin verran huolestunut, en lainkaan huolestunut, en ole työssä, en osaa sanoa.”

Kysymykset eivät edusta turvattomuuskysymysten² aivan uusinta virtausta, joissa kysymysten sisältöä on tarkennettu muun muassa siten, että niissä selvitetään myös se, miten usein turvattomuutta on koettu³ (ks. Farrall 2005; Farrall & Gadd 2004). Tällaisenaankin yllä olevat huolestuneisuuskysymykset sivuavat tilanteita, joissa väkivaltaa voidaan kokea: ulkona liikkumista, raiskaamista, parisuhde- ja työpaikkaväkivaltaa. Väkivallasta huolestuneisuutta koskevat neljä kysymystä ovat tietenkin vain esimerkkejä väkivallasta, jonka kohteeksi nainen voi joutua (esim. poliisin tietoon tulleista raiskauksista vain viidesosa on tuntemattomien tekemiä, Honkatukia 2001).

Tässä raportissa kuvataan miesten naisille tekemää väkivaltaa. Väkivallasta huolestumista koskevissa kysymyksissä yhteys pelätyn tekijän sukupuoleen on mainittu vain toisessa kysymyksessä. Myös puoliso on yleensä mies (kysymys 3 yllä), mutta työpaikkaväkivallan ja iltaisin ulkona liikkumisen kohdalla huolestumista voivat aiheuttaa myös naiset.

Tavoitteena oli toistaa nämä neljä huolestuneisuuskysymystä samanlaisina kuin vuonna 1997, jotta tuloksia voitaisiin verrata toisiinsa. Silti vain neljäs turvattomuuskysymys on täysin sama sanamuodoltaan vuonna 1997 tehtyjen kysymysten kanssa (Heiskanen & Piispa 1998, liite 3), sillä tutkimuksen ohjausryhmässä haluttiin tehdä täsmennyksiä muihin kolmeen kysymykseen. Tämä on syytä ottaa huomioon verrattaessa tuloksia aikaisempiin. Suurin muutos on kolmannessa osiossa, jossa vuonna 1997 ei kysytty huolestuneisuutta puolison vaan muun perheenjäsenen väkivaltaisuudesta itseä kohtaan. Muiden kahden kysymyksen muutokset ovat lähinnä stilistisiä, joten niillä on tuskin vaikutusta tuloksiin.

² Turvallisuutta, huolissaan olemista ja huolestuneisuutta ei määritelty sisällöllisesti kyselylomakkeella. Turvattomuudella tarkoitetaan tässä huolestuneisuutta omasta turvallisuudestaan kysymysten rajaamissa asioissa (väkivalta, raiskaus). Turvattomuutta koskevasta haastattelukysymyksistä ks. Hale 1997.

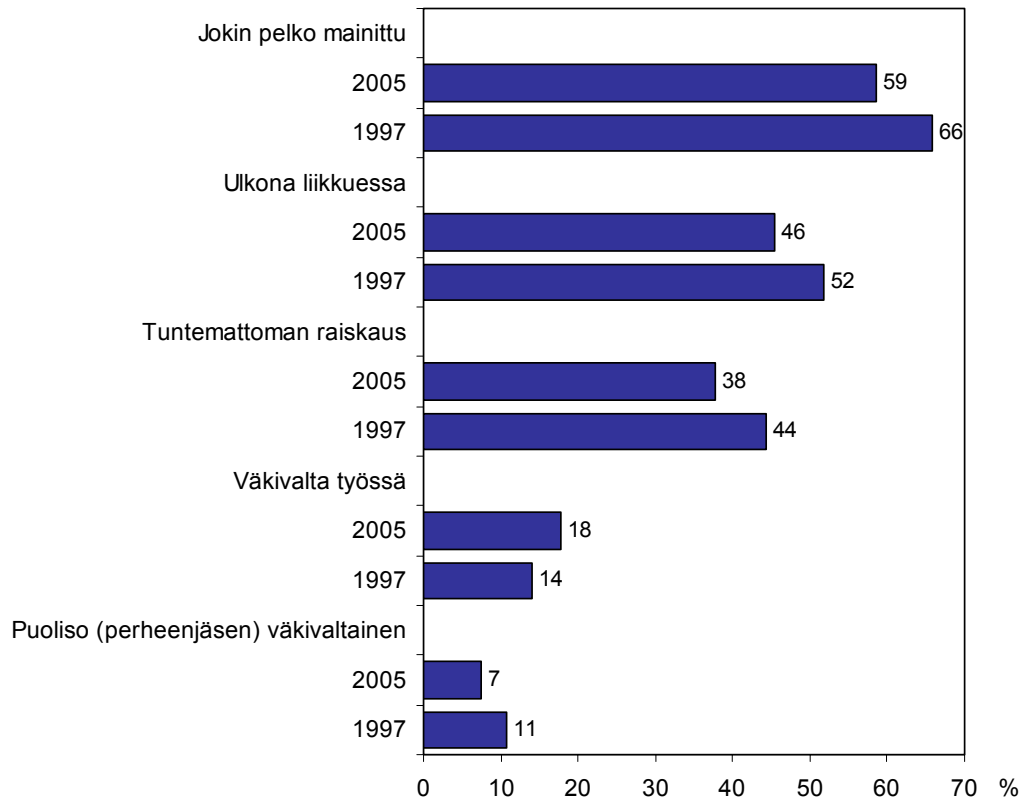
³ Kanadalaisen naisuhritutkimuksen mukaan ne naiset, jotka olivat huolestuneita väkivallan kohteeksi joutumisesta, olivat sitä usein: 10 % yksinään iltaisin pimeän jälkeen asuma-alueellaan huolissaan olleista oli vähintään jonkin verran huolissaan päivittäin, kolmasosa vähintään kerran viikossa, viidesosa vähintään kerran kuukaudessa ja kolmasosa harvemmin kuin kerran kuukaudessa (Johnson 1996, 72).

Tarkastelen aihepiiriä kolmesta näkökulmasta. Ensiksi käsittelen huolestuneisuuden yleisyyttä ja sen mahdollisia muutoksia edelliseen tutkimukseen verrattuna. Muutoksen kuvaamisessa on syytä ottaa huomioon, että kysymysten sanamuotoa on muutettu. Toiseksi etsin tekijöitä, jotka liittyvät turvallisuuden kokemisen vaihteluihin eri vastaajaryhmissä. Kolmanneksi selvitän miten naiset ovat varautuneet väkivallan kohteeksi joutumiseen.

1 Huolestuneisuus väkivallasta

Vähintään yhdestä mainituista neljästä huolestuneisuutta koskevasta kysymyksestä oli vuonna 2005 erittäin tai jonkin verran huolestunut 63 prosenttia naisista. Tämä on korkea luku, olkoonkin, että kysymysten sanamuodot ovat voimakkaita. Erittäin huolestuneita oli 12 prosenttia naisista. Yksi syy naisten huolestuneisuuden korkeaan tasoon on, kuten edellä todettiin se, että naisten huolestuneisuus koskee fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa, kun miehet määrittävät turvallisuuden koskemaan lähinnä fyysistä turvallisuuttaan (Stanko 1990).

Vuoden 1997 tuloksiin verrattuna huolestuneisuus on vähentynyt. Huolestuneisuus omasta turvallisuudesta asuinalueella iltaisin, tuntemattoman miehen tekemän raiskauksen ja väkivaltaisen puolison vuoksi ovat vähentyneet. Jälkimmäinen kysymys oli tosin vuonna 1997 laajempi käsittäen huolestuneisuuden jonkin perheenjäsenen tekemästä väkivallasta. Tällainen parisuhteen ulkopuolisen, mutta silti perheenjäsenen aiheuttama uhka voi syntyä esimerkiksi väkivaltaisen aikuisen pojan taholta.

Kuvio 7.1 Eri väkivallan muotojen kohteeksi joutumisesta erittäin tai jonkin verran huolestuneiden naisten osuus vuosina 1997 (n=4 955) ja 2005 (n=4 464), (%)⁴

Tuntemattoman miehen raiskauksesta oli vuonna 2005 huolestunut 38 prosenttia naisista, erittäin huolestuneita oli kahdeksan prosenttia. Lisäksi 15 prosenttia oli epävarmoja kannastaan, kun muissa huolestuneisuuskysymyksissä epävarmojen osuus oli muutaman prosenttiyksikön suuruinen. Muissa kolmessa turvattomuuskysymyksessä erittäin huolestuneita oli kolme prosenttia vastanneista. Erittäin huolestuneiden osuus on pienentynyt vuodesta 1997 kaikissa kysymyksissä.

Jos työpaikkaväkivallasta huolissaan olevien osuus lasketaan vain kyseilyä täytettäessä työssä olleista, nousee vähintään jonkin verran huolestuneiden osuus 26 prosenttiin.

Huolestuneisuus väkivallasta työssä on lisääntynyt. Työpaikoilla jatkuvasti lisääntynyt väkivalta ja sen uhka on havaittu kansallisessa uhritutkimuksessa (Heiskanen ym. 2004, aikasarja alkaa vuodesta 1980). Siten työpaikkaväkivallasta huolestumisen lisääntyminen saattaa liittyä työssä koettuun väkivallan ja uhkailun lisääntymiseen.

⁴ Kaikki kuvion vuosivertailujen erot ylittävät 95 %:n luottamusvälit. Puolison väkivaltaisuutta koskevasta huolestuneisuudesta kysyttiin vuonna 1997 koskien jotain perheenjäsentä, joten tulos ei ole vertailukelpoinen.

Naisten huolestuneisuus turvallisuudestaan asuinalueella iltaisin tai öisin liikkeessa samoin kuin huolestuneisuus raiskauksen kohteeksi joutumisesta on vähentynyt vuodesta 1997. Tämän vähentymisen taustalla ei kuitenkaan ole tuntemattoman tekemän fyysisen ja seksuaalisen väkivallan väheneminen, vaan tuntemattoman tai tutun tekemä väkivalta eri muodoissaan on kyselyn mukaan hieman lisääntynyt. Hannu Niemi toteaa, että rikollisuuden pelko on luonteeltaan emotionaalinen ja mielikuviin liittyvä kokemus, ei pelkkä omakohtainen riskiarvio (Niemi 2006, 246). Voi olla, että työpaikalla väkivallan riski otetaan halukkaammin mukaan arvioon kuin vapaa-aikana. Niemi toteaa edelleen, että rikoksen pelkoa koskeviin käsityksiin vaikuttavat monet yhteiskunnalliset ja yksilön omaa elämäntilannetta kuvaavat seikat, ja ettei rikollisuuden kasvu suoraviivaisesti lisää huolestuneisuutta, koska etenkin lievempien rikosten (tai lievien tekojen, jotka eivät suoranaisesti täytä rikoksen määritelmää) lisääntyminen voi lisätä rikosten sietokynnystä.

Seitsemän prosenttia naisista oli vuonna 2005 huolestunut väkivallan kohteeksi joutumisesta parisuhteessa. Kuvion luku on laskettu kaikista naisista, mutta jos se lasketaan vain haastatteluhetkellä parisuhteessa olleista, huolestuneiden osuus nousee yhdeksään prosenttiin.

Samanlainen naisen huolestuneisuuden väheneminen iltaisin yksin kodin ulkopuolella liikkeessa, tuntemattoman miehen raiskauksen ja perheväkivallan kohteeksi joutumisesta on havaittavissa kansallisen uhritutkimuksen tuloksissa (Heiskanen ym. 2004, 25–26). Edelleen tämän tutkimuksen tuloksissa näkyi naisten hiukan kasvanut huoli turvallisuudestaan työpaikalla.

Kyselyssä esitetyt huolestuneisuutta koskevat kysymykset käsittelevät yksilötasoa. Näyttää siltä, että tämän vuosituhannen alun kansainvälisten terrorismi-iskujen ja levottomuuksien mahdollisesti aiheuttama turvattomuuden tunne ei ole kasvattanut suomalaisten naisten huolta henkilökohtaisesta turvallisuudestaan.

Kansainvälisiä, nimenomaan naisuhritutkimuksiin perustuvia luotettavia vertailuja ei voida tehdä, koska eri maissa kysymykset eroavat yleensä toisistaan. Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen mukaan, joka on tyypiltään niin sanottu yleinen uhritutkimus, naisten huolestuminen turvallisuudestaan hänen liikkeessään yksin asuinalueellaan pimeän tultua oli vuosituhannen alussa Suomessa Euroopan maiden keskitasoa. Keskiarvon alle jäivät ruotsalaiset ja tanskalaiset naiset (Aromaa & Heiskanen 2002. Norja ei osallistunut tutkimukseen).

2 Huolestuneisuuden taustoja

Taulukkoon 7.1 on koottu eri huolen aiheet ikäryhmän, siviilisäädyn, sen mukaan oliko nainen joutunut vuoden aikana jonkinlaisen kyselyssä selvitetyn väkivallanteon tai uhkailun kohteeksi, sellaisen väkivallan kohteeksi, jossa tekijä oli naisen puoliso, ja lisäksi taulukossa on asuinpaikan suuruutta kuvaava neliluokkainen muuttuja.

Taulukko 7.1 Asuinalueella yksin iltaisin tai yöllä kävellessään, tuntemattoman miehen raiskauksesta, puolison väkivaltaisuudesta tai työpaikalla väkivallan kohteeksi joutumisesta erittäin tai jonkin verran huolestuneiden osuudet (%) ikäryhmän, siviilisäädyn, edeltävänä vuonna väkivallan kohteeksi joutumisen, edeltävänä vuonna puolison tekemän väkivallan ja asuinalueen mukaan, 2005

	Huolissaan:				
	Asuin- alueen väkival- taisuus	Raiskaus	Puoli- son väkival- taisuus	Väki- valta työssä	Jostain edellä mainituista
Yhteensä	46	38	9	18	63
Ikäryhmä					
18–24	66	60	10 ^a	19	83
25–34	56	50	7	22	75
35–44	48	38	7	21	65
45–54	47	36	10	24	65
55–64	34	26	9	13	51
65–74	24	21	9	2	39
Siviilisäätty					
Avoliitto	53	44	9 ^a	21	72
Avoliitto	40	33	8	18	58
Eronnut	46	34	17	16	63
Leski	26	29	-	9	45
Naimaton	60	51	-	17	74
Uhri 12 kk:n aikana					
Kyllä	58	51	35	29	84
Ei	44	36	5	16	60
Uhri 12 kk. Nyk. puoliso tekijä					
Kyllä	54	45	45	24	84
Ei	45	37	5	17	62
Nykyinen asuma-alue					
Pääkaupunkiseutu	62	48	7 ^a	15 ^a	76
Muu kaupunkimainen alue	50	39	9	19	66
Muu taajaan asuttu alue	34	31	8	19	55
Maaseutumainen alue	28	28	8	17	49
N	4 464	4 464	3 172	4 464	4 464

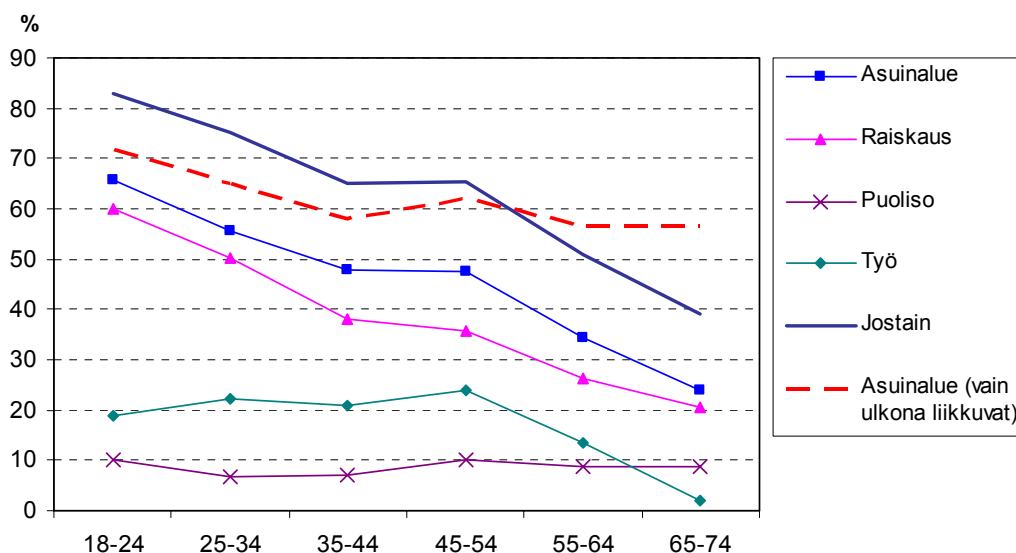
^a :llä merkityissä muuttujissa χ^2 -testissä, $p > 0,05$ eli ero ei ole tilastollisesti merkitsevä

Ikä erottelee selvästi sekä yksin iltaisin liikkueissaan huolestuneet että raiskauksesta huolestuneet. Monet naiset ilmoittivat kuitenkin kyselyssä, etteivät he kävele asuinalueellaan yksin illalla tai yöllä. Kun heidän vastauksensa ja ne, jotka eivät osanneet sanoa kantaansa, poistetaan, aineisto pienenee neljänneksellä. Samalla ulkona liikkumisesta huolestuneiden ikäkauma tasoittuu huomattavasti (kuvio 7.2).

Puolison väkivallasta huolissaan olevien osuus ei muutu iän myötä. 45 prosenttia naisista, jotka olivat kokeneet puolisonsa tekemää väkivaltaa vuoden aikana, oli huolestunut asiasta kyselyhetkellä, ja viisi prosenttia naisista, jotka eivät olleet kokeneet miehensä väkivaltaa, oli huolissaan puolisonsa väkivallan kohteeksi joutumisesta (taulukko 7.1).

Myös työpaikkaväkivallasta huolestuneiden osuus oli melko tasainen työikäisten ikäryhmissä. Luvut on kuviossa 7.2 laskettu kaikista naisista, koska kyselyhetkellä työssä oleviin kuulumattomat saattavat kiinnittyä työelämään ja ajatella kyselyä täyttäessään tilannettaan tältä kannalta.

Työpaikkaväkivallasta huolestuneiden osuudet ovat tuntuvasti kuvion 7.2 tasoa korkeammat, kun huolestuneisuutta tarkastellaan vain työssä olevien ryhmissä. Osapäivätyötä tekevästä 31 prosenttia, kokopäivätyötä tekevästä 24 prosenttia, yrittäjistä 21 prosenttia ja maataloudessa työskentelevistä kuusi prosenttia oli huolestunut työpaikkaväkivallan kohteeksi joutumisesta.

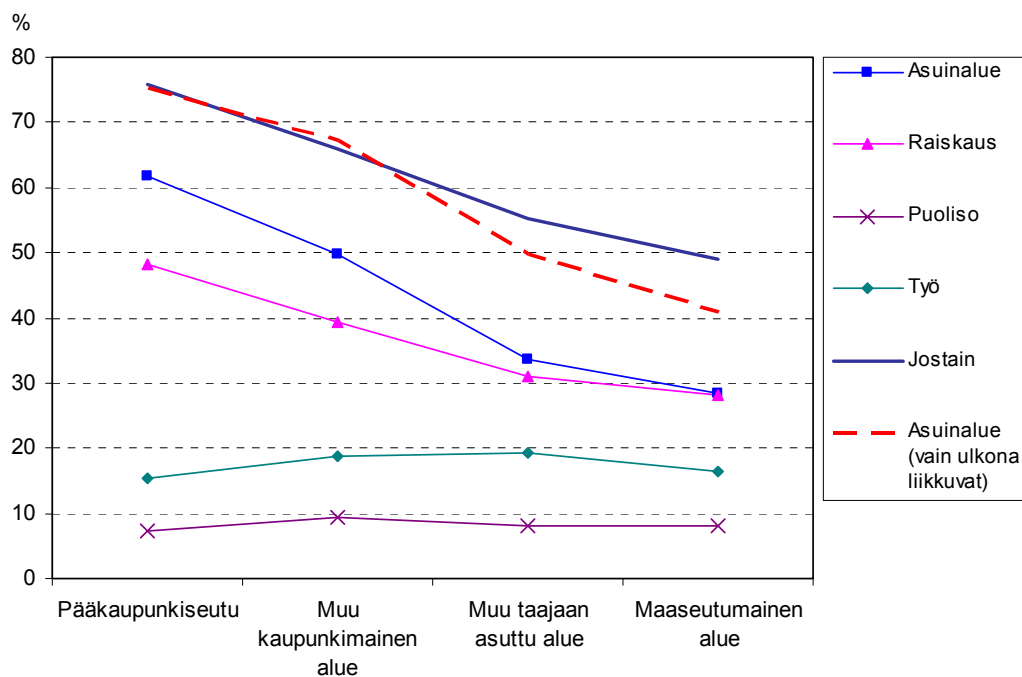

Kuvio 7.2 Asuinalueella yksin iltaisin tai yöllä kävellessään, tuntemattoman miehen raiskauksesta, puolison väkivaltaisuudesta tai työpaikalla väkivallan kohteeksi joutumisesta erittäin tai jonkin verran huolestuneiden osuudet (%) eri ikäryhmissä, 2005

Avoliitossa olevat ja naimattomat naiset olivat muita ryhmiä useammin huolestuneita erityyppisen väkivallan kohteeksi joutumisesta (taulukko 7.1). Osaltaan tämä johtunee siitä, että he ovat nuorempia kuin muihin ryhmiin kuuluvat ja liikkuvat mahdollisesti enemmän yksin ulkona.

Väkivallan kohteeksi joutuminen ja puolison väkivallan kokeminen lisäävät kaikkia kysytyjä huolestuneisuuden muotoja. Viimeisten 12 kuukauden aikana jotain väkivaltaa kokeneet olivat useammin huolestuneita kuin ne, joilta laskettiin mukaan aikuisiällä koettu väkivalta. Ero ei kuitenkaan ole suuri ottaen huomioon, että vuoden aikana väkivaltaa kokeneiden ryhmä oli tuntuvasti pienempi kuin koko elinikänsä väkivaltaa kokeneiden ryhmä.

Pääkaupunkiseudulla ja muilla kaupunkimaisilla alueilla asuvat naiset olivat maaseutumaisemmassa ympäristössä asuvia useammin huolestuneita liikkuaan iltaisin tai yöllä yksin asuinalueellaan. Sama koskee raiskauksesta huolestuneita. Kun ne, jotka eivät liiku iltaisin ulkona rajataan kysymyksestä, nousee huolestuneiden osuus tasaisesti eri alueilla. Työssä tai parisuhteessa väkivallasta huolestuneiden osuudet eivät eroa eri alueilla.

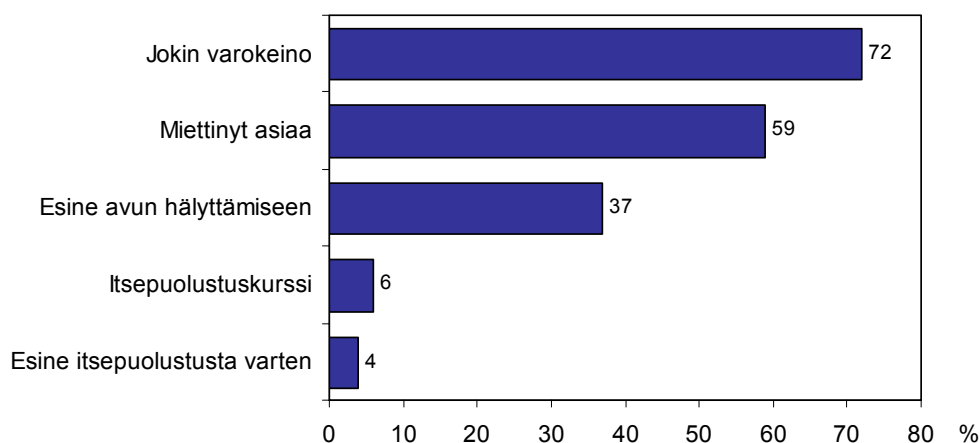
Kuvio 7.3 Asuinalueella yksin iltaisin tai yöllä kävellessään, tuntemattoman miehen raiskauksesta, puolison väkivaltaisuudesta tai työpaikalla väkivallan kohteeksi joutumisesta erittäin tai jonkin verran huolestuneiden osuudet (%) eri tyyppisillä asuma-alueilla, 2005

3 Varotoimet

Samoin kuin väkivallan kohteeksi joutuminen on erimuotoista, naisilla on lukuisia varotoimia väkivallan kohteeksi joutumiselle, joista Naisen turvallisuus 2005 -kyselyssä tiedusteltiin vain neljää. Tarkempi ja laaja-alaisempi tieto varotoimista ja niiden arvioidusta tai koetusta tehosta olisi saatu avoimella vastausmuodolla.

Kyselyssä tiedusteltiin huolestumista käsiteltyjen kysymysten jälkeen onko vastaaja varautunut väkivaltatilanteisiin:

- pitämällä mukanaan jotain esinettä itsepuolustusta varten,
- pitämällä mukanaan jotain esinettä avun hälyttämistä varten,
- miettimällä miten toimisi väkivaltatilanteessa,
- käymällä itsepuolustuskurssin.

Kuvio 7.4 Erilaisia väkivaltaan varautumistapoja vuonna 2005 (%)

Runsa kaksi kolmasosaa naisista oli jollain tavalla miettinyt, miten toimia joutuessaan väkivaltatilanteeseen, piti mukanaan jotain esinettä avun hälyttämistä varten (mikä ilmeisesti oli puhelin), oli käynyt itsepuolustuskurssin tai piti mukanaan jotain esinettä itsepuolustusta varten.

Varsinaiset aktiiviset varautumistavat eli itsepuolustuskurssi ja jonkin esineen mukanaan pitäminen itsepuolustusta varten olivat melko harvinaisia. Vuoden 1997 kyselyssä jonkin esineen mukana pitäminen itsepuolustusta ja avun hälyttämistä varten kysyttiin yhdessä, ja silloin kännykät olivat melko harvinaisia; tällöin seitsemän prosenttia vastasi kysymykseen myöntävästi.

Vuonna 1997 63 prosenttia oli miettinyt, miten toimisi väkivaltatilanteessa, ja viisi prosenttia oli käynyt itsepuolustuskurssin, joten kännykän käyttö on uusi turvallisuutta luova tekijä naisen varautuessa väkivaltatilan-

teisiin. Muilta osin tilanne näyttää kuvion 7.4 varautumistapojen osalta varsin muuttumattomalta.

Nuorista, jotka liikkuvat eniten, oli lähes 90 prosenttia jollain tavalla varautunut väkivaltilanteisiin tai ainakin miettinyt asiaa, 65–74-vuotiaista vain runsaat 40 prosenttia; heistä myös monet (jopa kolmasosa) jättivät vastaamatta kysymykseen, kun taas nuorista vastaajista vain muutama prosentti oli hypännyt kysymyksen yli.

Taulukko 7.2 Naisten väkivaltaan varautumiskeinot ikäryhmän, siviilisäädyn, vuoden aikana sukupuolisen ahdistelun tai häirinnän kohteeksi joutumisen ja vuoden aikana väkivallan kohteeksi joutumisen mukaan, 2005 (%)

	Esine	Hälytys	Miettiminen	Kurssi	Jokin
Yhteensä	4	37	59	6	72
Ikäryhmä					
18–24	3	59	74	11	88
25–34	7	49	72	9	85
35–44	4	40	65	7	75
45–54	3	32	61	5	74
55–64	3	28	49	3	64
65–74	2	17	30	0	43
Siviilisäätty					
Avoliitto	5	45	67	8	79
Avioliitto	3	34	57	4	69
Eronnut	3	30	52	6	68
Leski	3	25	35	1	51
Naimaton	5	46	68	8	80
Ahdisteltu vuoden aikana					
Kyllä	7	49	76	10	88
Ei	3	33	54	1	67
Uhri vuoden aikana					
Kyllä	8	52	74	10	87
Ei	3	35	57	5	70
Huolestunut väkivallasta					
Kyllä	5	44	68	7	81
Ei	1	25	43	3	56

χ^2 -testi, kaikki $p < 0,05$

Sukupuolisen ahdistelun tai väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuminen lisää erilaisten varautumiskeinojen käyttöä. Samoin vähintään yhden taulukossa 7.1 mainitun väkivallan muodon kohteeksi joutumisesta huolestuneet olivat muita useammin varautuneet eri tavoin väkivaltaa vastaan.

Lähteet

- Aromaa, K. & Heiskanen, M. (2002). Fear of Street Violence in Europe. Julkaisussa Kury, H. (toim.). *International Comparison of Crime and Victimization: The ICVS*. International Studies in Social Science. Volume 2, 119–132.
- Farrall, S. (2004). Revisiting crime surveys: emotional responses without emotions? OR Look back at anger. *International Journal of Social Research Methodology*. (2004) Vol. 7, No. 2, 157–171.
- Farrall, S. & Gadd, D. (2004). The Frequency of Fear of Crime. *British Journal of Criminology* (2004) 44, 127–132.
- Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 1996, Vol. 4, 79–150.
- Heiskanen, M. & Piispa, M. (1998). Usko, toivo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tilastokeskus. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. *Oikeus* 1998:12. Sukupuolten tasa-arvo. SVT. Helsinki.
- Heiskanen, M. & Sirén, R. & Aromaa, K. (2002). Suomalaisten turvallisuus 2003. Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotietoja suomalaisten tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 58. Helsinki.
- Honkatukia, P. (2001). ”Ilmoitti tulleensa raiskatuksi” – Tutkimus poliisin tietoon vuonna 1998 tulleista raiskausrikoksista. Tilastokeskus *Oikeus* 2001:2 / Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 180. Helsinki: Yliopistopaino.
- Johnson, H. (1996). *Dangerous Domains. Violence against women in Canada*. Toronto: Nelson.
- Niemi, H. (2006). Rikollisuuden pelko. Julkaisussa *Rikollisuustilanne 2005. Rikollisuus ja suraamusjärjestelmä tilastojen valossa*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 220. Helsinki. 233–249.
- Stanko, E. A. (1990). *Everyday violence. How Women and Men Experience Physical Danger*. London: Pandora Press.